

Risale-i Nur Tefsir midir?

“Risale-i Nur tefsir değildir” iddiası, genellikle tefsir kavramının sadece “kelime kelime, ayet sırasına göre yapılan teknik şerh” (klasik tefsir) olarak dar bir çerçeveye hapsedilmesinden kaynaklanır.

Tefsir ilmi, Kur’an-ı Kerim’in manalarını açıklarken izlenen yöntemlere göre birçok başlığa ayrılır.

Tefsir Türleri (Genişletilmiş Kısa Özet)

1. **Rivayet Tefsiri (Naklî):** Ayet, hadis ve sahabe sözleriyle açıklama. (*Taberî*)
2. **Dirayet Tefsiri (Aklî):** Dil, mantık ve ilimle izah. (*Râzî, Elmalılı*)
3. **İşârî (Tasavvufî):** Manevî/kalbî işaretler. (*Kuşeyrî*)
4. **Ahkâm Tefsiri:** Fıkhî-hukukî hükümler. (*Kurtubî*)
5. **Konulu (Mevzûî):** Belirli bir tema üzerinden tüm ayetler.
6. **İlmî (Fennî):** Bilimle ilişkilendirme.
7. **İçtimâî:** Toplumsal meseleler ve çözümler.
8. **Lügavî (Dil) Tefsiri:** Kelime kökleri, sarf-nahiv ve belagat üzerinden açıklama. (*Zemahşerî - Keşşaf*)
9. **Beyânî (Belagat) Tefsiri:** Kur’an’ın edebî üslubu ve i’caz yönü.
10. **Felsefî Tefsir:** Felsefî kavramlarla ayetleri yorumlama.
11. **Tarihî Tefsir:** Ayetlerin nüzul ortamı ve tarihsel bağlamı.
12. **Mukayeseli Tefsir:** Farklı müfessirlerin görüşlerini karşılaştırır.
13. **Edebi Tefsir:** Üslup, anlatım ve estetik yönü öne çıkarır.
14. **İrşadî (Vaazî) Tefsir:** Halkı irşad ve nasihat odaklı açıklamalar.

Netice: Tefsir çeşitlerinin çokluğu, Kur’an’ın her ilim ve her asra hitap eden derinliğini gösterir.

Risale-i Nur Hangisine Girer?

Risale-i Nur, teknik olarak bir **Dirayet Tefsiri**’dir. Ancak onu klasik dirayet tefsirlerinden ayıran çok keskin bir fark vardır:

Manevi Tefsir: Risale-i Nur için “Manevi Tefsir” tabiri kullanılır. Çünkü o, ayetlerin lafzını (kelime dizilişini) değil, **manasını ve hakikatini** esas alır.

İlm-i Kelam Odaklı: Modern çağın fen ve felsefeden gelen şüphelerine karşı iman hakikatlerini aklen ispat ettiği için “yeni ilm-i kelam” metoduyla yazılmış bir dirayet tefsiri olarak kabul edilir.

“Tefsir Değil” Diyenlerin Düştüğü Tenakuz

Tefsiri sadece “baştan sona kelime açıklaması” sanmak, Kur’an’ın sonsuz denizini küçük bir kova ile ölçmeye çalışmaktır. Eğer bu mantıkla bakılırsa:

- Sadece ahkâm (hukuk) ayetlerini tefsir eden **Ahkâm Tefsirlerine** “tefsir değil” mi diyeceğiz?
- Sadece işari manalara odaklanan **Tasavvufi Tefsirleri** redd mi edeceğiz?
- Veya belirli bir konuyu (örneğin Kur’an’da insan tipi) ele alan **Mevzui Tefsirleri** ilim dışı mı sayacağız?

Elbette hayır. Hepsi tefsirdir; çünkü hepsi **beyan-ı Kur’an**’dır (Kur’an’ın açıklanmasıdır).

Tefsiri sadece baştan sona giden rivayet tarzı bir açıklama zann ediyorlar.

Risale-i Nur “tefsir değil” diyerek onu küçümsemeye çalışanlar, çoğu zaman ne tefsir ilminin genişliğini ne de Risale’nin mahiyetini biliyor. Tefsiri sadece baştan sona giden rivayet tarzı bir açıklama zann ediyorlar.

Hâlbuki rivayet, dirayet, işârî, içtimâî, ahkâm, ilmî ve konulu tefsir gibi pek çok tür vardır ve hepsi de tefsirin bir parçasıdır. Kur’an, bütün zamanlara hitap eden mucizevî bir kitaptır; her asra bakan farklı yönleri vardır. Bu yüzden her müfessir, kendi asrının ihtiyacına göre Kur’an’dan istifade etmiş, o dönemin hastalıklarına Kur’an eczanesinden ilaç sunmuştur.

İşte bu asır, fen ve felsefeden gelen şüphelerin yoğunlaştığı, imanın sarsıldığı farklı bir çağdır. Böyle bir zamanda en büyük ihtiyaç, iman hakikatlerinin aklî ve ilmî delillerle ispatıdır. Bediüzzaman’ın yaptığı da tam olarak budur: Kur’an’ın imana dair ayetlerini, bu asrın anlayışına uygun şekilde izah etmek ve şüpheleri gidermektir. Risale-i Nur, klasik tarzda bir tefsir olmayabilir; fakat bu, onun tefsir olmadığı anlamına gelmez. Bilakis o, bu asrın ihtiyacına cevap veren bir “iman tefsiri”dir.

Yüzbinlerce insanın imanının kurtulmasına vesile olmuş, dünyanın dört bir yanında onlarca dile çevrilmiş ve akademik kürsülerde “tefsir” olarak incelenen bir külliyat hakkında “bu tefsir değildir” demek; **güneşe gözünü kapayıp “gündüz yoktur” demeye benzer.**

Kur’an’ın bu asırdaki manevi mucizesi, Kur’an’ın kendisini müdafaa etmesidir. Risale-i Nur, Kur’an’ın bu asrın fehmine (anlayışına) bir dersidir.

Risale-i Nur’un derinliğini fark eden birisi için o eserler artık sadece bir kitap değil, kâinatı okuma biçimine dönüşür.

Kur'an neyi dava ediyorsa, Risale-i Nur da bütün enerjisini ve ispat gücünü o davaya hasretmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in "anâsır-ı esasiye" dediğimiz dört temel maksadı—**Tevhid, Nübüvvet, Haşir ve Adalet/İbadet**—hem dinin hem de kâinatın ruhudur. Risale-i Nur'un "tefsir" olma karakteri de tam burada ortaya çıkar: Çünkü Kur'an neyi dava ediyorsa, Risale-i Nur bütün kuvvetini o davanın ispatına sarf eder.

Kâinattaki nizam ve sanat üzerinden tevhidi aklen ispat eder; Peygamber Efendimizin (asm) risaletini mucizelerle temellendirir; bahar misaliyle haşri gözle görülür bir hakikat gibi gösterir; insanın yaratılış gayesini açıklayarak adalet ve ibadeti yerli yerine oturtur. Bu yaklaşım, parçacı değil; doğrudan köke yönelen bir tefsir metodudur.

Bu dört hakikat—Tevhid, Nübüvvet, Haşir ve Adalet/İbadet—Kur'an'ın özüdür ve kısmı azamıdır. Bu yüzden Kur'an'da sıkça tekrar edilir.

Neticede Risale-i Nur, Kur'an'ın dallarında dolaşmaktan ziyade köklerinden beslenir. Çünkü kök sağlam olursa, dallar zaten kendiliğinden yeşerir. Bugünün modern insanı için ise bu dört rükün içinde en çok **tevhidin** aklî ve kat'î bir şekilde ispatına ihtiyaç vardır. Zira bütün şüphelerin asıl kaynağı, Allah'ı doğru tanımamaktan doğar; tevhid yerleştiğinde diğer hakikatler de yerini bulur.

Risale-i Nur da bu temel meseleleri, şüpheye yer bırakmayacak derecede **"iki kere iki dört eder"** katiyetinde aklî ve mantıkî delillerle ispat eder.

Bununla beraber sadece iman esaslarıyla sınırlı kalmaz; **ihlas, uhuvvet, iktisat, kanaat, şükür, sabır, tevazu, adalet, merhamet, doğruluk, sadakat, fedakârlık ve gıybetten sakınma** gibi pek çok ahlakî meseleyi de ele alarak, bu hakikatlerin hayata yansıyan yönlerini ortaya koyar.

"Tefsir değil" diyenlerin bu kanaate varmasının birkaç temel sebebi vardır:

1-Tefsiri Dar Kalıba Hapsetmek:

Tefsiri sadece baştan sona giden **rivayet tarzı klasik açıklama** zannediyorlar. Hâlbuki tefsir; dirayet, içtimâî, ilmî, konulu gibi birçok farklı yöntemle de yapılır. Bu genişliği bilmeyen, farklı bir üslubu hemen "tefsir değil" diye dışlar.

2- "Mahiyet" ile "Yöntem" Karıştırılıyor

Bir şeyin yöntemi (üslubu) değişince mahiyeti (özü) değişmez. Bir doktor hastasına ilacı bazen şurup, bazen hap, bazen de iğne olarak verir. "Bu iğne hap şeklinde değil, öyleyse ilaç değildir" demek ne kadar abes ise; "Bu eser klasik bir Mushaf tertibi (Fatiha'dan Nas'a) değil, o halde tefsir değildir" demek de o kadar ilmi gerçeklerden uzaktır.

3- “Zarf” a Takılıp “Mazruf”u (İçindeki) Iskalama

Tefsir, Kur’an’ın manasını açığa çıkarmaktır. Eğer bir eser, bir insanın sarsılan imanını kurtarıyor, ona Allah’ın varlığını matematiksel bir kesinlikle ispat ediyorsa, o eser vazifesini yapıyor demektir. Eleştirenler ise “Zarfı (şekli) benim istediğim gibi değil” diyerek içindeki mücevheri (hakikati) reddediyorlar.

4- İlmî Bir Fakirlik

Bir eseri okumadan, tetkik etmeden, hangi ayetin hangi nükteyle açıklandığını görmeden hüküm vermek, ilmi bir intihardır. Risale-i Nur’da sadece *Lema’lar* veya *Şualar*’daki tek bir bahsin (örneğin Ayet-ül Kübra’nın) hangi Kur’anî temellere dayandığını bilmeyen birinin “bu tefsir değildir” demesi, hiç gitmediği bir şehir hakkında harita çizmeye benzer.

5- Tefsirin Gayesi: “İzhar-ı Murad-ı İlahi”

Tefsir ilminin temel tanımı şudur: “İnsanın gücü yettiği nisbette, Allah’ın kelimelerinden murat ettiği manayı ortaya çıkarmasıdır.” Eğer bir eser; Kur’an’ın en büyük muradı olan **Allah’ın varlığı (Tevhid), Ahiret (Haşir) ve Vahiy (Nübüvvet)** hakikatlerini binlerce delille ortaya koyuyorsa, tefsirin en temel gayesini yerine getirmiş demektir. Şekle (sıralamaya) bakıp bu gayeyi görmezden gelmek, ilmi bir miyopluktur.

6- “Eczahane-i Kübra” Hakikati

Kur’an-ı Kerim’i bir “Büyük Eczane” olarak niteleyen Bediüzzaman, bu asırda insanların imanlarının “fen ve felsefe” yoluyla yaralandığını teşhis etmiştir.

Klasik Tefsirler: Daha çok mümin olan ve imanı sağlam olan bir kitleye Kur’an’ın inceliklerini anlatıyordu.

Risale-i Nur: İmanı sarsılan veya şüpheye düşen modern insana, imanın temel direklerini (Tevhid, Ahiret, Kuran, Peygamber, Kader vb.) aklen ve mantıken ispat ediyor.

7- Zamanın Vacip Kıldığı Tefsir

Ezmanın tegayyürü ile ahkâmın tebeddülü inkâr olunamaz” (Zamanın değişmesiyle hükümlerin değişmesi inkâr edilemez) kuralı, sadece fıkıh için değil, aslında tefsir ve kelâm ilmi için de bir ufuk çizgisidir.

Risale-i Nur’un tefsir metodolojisi, tam olarak bu “zamanın değişen ihtiyaçlarına Kur’an’ın eskimeyen cevabını sunma” hakikatine dayanır. Geçmişte tefsirlerde “Kelam” tartışmaları (Mutezile, Cebriye vb.) yer alırdı çünkü o günün yarası oydu. Bugünün yarası ise **pozitivist felsefe ve materyalizmdir**. * Risale-i Nur, Kur’an ayetlerini bu “modern inkâr” saldırılarına karşı birer kalkan ve kılıç olarak kullanmıştır.

Bu, usul-ü din açısından sadece bir tefsir değil, **“tefsir-i zarurî”** (yapılması zorunlu olan

tefsir) hükmündedir.

Zamanın değişmesi, “hastalığın” değişmesi demektir. Eski zamanda hastalık; cehalet veya bazı itikadi mezhep tartışmalarıydı. Bu zamanın hastalığı; **fen ve felsefeden gelen dalalet ve mutlak inkârdır.**

Klasik tefsirler, insanların teslimiyetinin yüksek olduğu bir zamanda “nakil” (rivayet) ile meseleyi anlatıyordu. Fakat zaman değişt; akıl ve fen ön plana çıktı. Bediüzzaman, “zamanın tegayyürü”nü okuyarak, değişmeyen iman hakikatlerini (sabiteleri), değişen zamanın anlayışına (akli ve fenni delillendirme) uygun bir üslup ile tefsir etti.

Netice olarak, mesele bir “isim” meselesi değil, bir **hakikat meselesidir.** Risale-i Nur, Kur’an’ın maksadını açıklıyor, imanı ispat ediyor ve insanı hakikate ulaştırıyorsa; vazifesini en güçlü şekilde yerine getiriyor demektir.

“Tefsir değil” tartışması ise çoğu zaman şekle takılıp özünü kaçırmaktan ibarettir.